

Denne søgbare PDF-fil er downloadet fra min personlige hjemmeside www.ronlev.dk.

Det er tilladt at dele PDF-filen med andre, da der ikke er ophavsret til titlen.

Besøg www.ronlev.dk. Måske er der andre af mine flere tusinde artikler og scannede bøger, der har interesse.

Mange venlige hilsener

Claus Rønlev

Et lidet Tillæg

til

Skolelærer

Rasmus Sørensens Levnetsløb.

Af

J. U. Hansen,
„Ulmuevnenes“ Redaktør.

Kjøbenhavn.

Udgiverens Forlag.

Trykt hos J. E. Bording.

1848.

De 570 Vælgere

i Svendborg Amts 1ste Valgdistrikt,
som gave mig deres Stemmer ved Valget i
Rudkjøbing den 5te Oktober,

tilgives

dette pligtfuldige Selsforsvar

ærbødigst og taknemligst

af

J. A. Hansen.

Under Valghandlingen i Rudkøbing den 5te Oktbr. oplæste praktiserende Læge Schlegel et Stykke af Skolelærer Rasmus Sørensens Levnetsløb, udgivet af ham selv, hvilket Stykke angik en privat Sag mellem samme Sørensen og mig, og som angriber min private Karakter paa den gemeneste og stammeligste Maade. Jeg gav straks, saa godt det lod sig gjøre mundtlig og uforberedt, en Fremstilling af Sagens Bestaaffenhed, men da jeg ikke kan vide, hvorvidt denne i sin sammentrængte Korthed kan tilstrækkeligt have overbeviist Alle, og da jeg selv ønsker Sagen fuldstændig belyst, saa giver jeg her en yderligere Dokumentering og Beviitsførelse.

Først skal jeg dog giengive Hr. Skolelærer Gleerups Tilsvær paa de usande Bestyldninger den samme rakkre Mand har tilladt sig i samme Bog imod ham, thi deraf vil endvidere fremgaae, hvor let Sørensen tager sig det med Sandheden, og Gleerups Svar fritager tillige mig for at ophvise Adskilligt, som allerede deri er besvaret. I „Berlingske Tidende“ Nr. 245 fandtes nemlig indrykket en anonym Forespørgsel til Hr. Gleerup og mig om, hvorfor vi ikke havde udgivet en af os lovet Belysning af de af Rasmus Sørensen mod os gjorte Bestyldninger. Herpaa svarede Hr. Gleerup i Nr. 248 af samme Tidende saaledes:

Hr, Redacteur!

J Anledning af en i Nr. 245 af Deres Blad indført Fo-
respørgsel til Hr. Redacteur Hansen og mig, skal jeg i Hr.
Hansens Fraværelse meddele for os begge:

Ganste vist bestemte vi os til, efter at sidste Deel af Sto-
lelærer Rasmus Sørensens Levnetsløb var udkommen i Ja-
nuar d. A., at meddele Publicum Oplysninger om vort For-
hold til denne, om end meget bekendte, saa dog langt fra til-
strækkelig kjendte Mand. De fort efter indtrufne og paa hin-
anden Slag i Slag følgende Begivenheder, troede vi imidler-
tid maatte bortlede Opmærksomheden fra „Smaaating“ og give
Publicum Andet at bestille, end at læse en Polemik af den al-
lerpersonligste Art. Hr. Hansen havde desuden alt tidligere i
en Artikel i „Almuevennen“ Nr. 34 for 1846 — hvortil
jeg for hans Vedkommende foreløbig maa henvise
— afgjort de væsentligste Ting imellem Sørensen og sig, og
hvad mig angik, da saae jeg ved at læse Hr. Sørensens Bog
igjennem (da jeg bestemte mig til at svare, havde jeg kun læst
de Steder, der vedrørte mig personlig) at de „Beflydninger
og nærgaaende Angreb“ han havde gjort imod mig, ikke var
Andet, end hvad der var hændt saa mangen brav Mand i be-
meldte Bog, og kunde derfor neppe skade stort; heri bestrykedes
jeg af mangfoldige af mine Venner af Bondestanden, paa
hvem Angrebene imod mig vel egentlig vare beregnede. Jeg
troede derfor at kun? spare mig selv for et kjedeligt og uhyg-
geligt Arbejde; jeg seer nu af den noble Indrykkelse i Deres
Blad, at jeg heri tænkte feil. Af Agtelse, ikke for de anonyme
Vælgere, men for Publicum, for hvem Sagen nu er bragt
frem, insinuerer jeg Dem derfor disse Linier.

Jeg skal tage Hr. Sørensens Beflydninger punctviis:

- 1) Hr. S. paaستاacer, at, uagtet jeg for ham havde erklæret
ikke at ville lade mig vælge til Formand for den paa-
tænkte Brandsforsikringsforening paa Holbæk Amt, dog tog
ud til et Møde i Svindinge og lod mig vælge, samt at
jeg i Mellemrummet imellem dette og et der tidligere af-
holdt Møde fikrede mig Assurancelisterne og Valg af de

Repræsentanter (Sognecommissairer), der ikke havde været tilstede og givet Sørensen deres Stemmer ved et afholdt Møde i Sarløv.

Jeg har hertil at svare, at jeg bestandig, naar Hr. S. har talt til mig om at overtage Formandsposten for den paa-tænkte Forening, har sagt ham: at jeg ikke dertil kunde bestemme mig, førend jeg saae, deels hvorledes Foreningen gestaltede sig, deels hvilken Retning min egen Stilling tog; dette var ogsaa mit Svar til ham, da han Dagen før sin Afreise til det første Svindinge Møde, var hos mig. Først efter at være bleven overbevist om, at han ikke kunde blive valgt og at en Forenings Oprettelse under ham var en Umulighed og burde være det (hvilket jeg er rede til at bevise, naar Hr. S. ønsker det) bestemte jeg mig til at lade mig vælge; jeg havde ingenlids forpligtelse indgaaet med Hr. S., enten om at lade mig vælge eller ikke vælge, og har ingen brudt. Jeg kom til Svindinge-Mødet efter Opfordring og Indbydelse om at komme der for at overtage Formandsposten. Om jeg End, som Hr. S. paastaar, havde sikret mig Listerne og Valget af de Sognecommissairer, der ikke havde givet ham deres Stemme, saa havde jeg dertil i alle Henseender været berettiget. Jeg har imidlertid ikke gjort nogen af Delene, og Hr. S. siger, ved at paastaae det Mødsatte, en Usandhed. Ifte et Skridt, hverken directe eller indirecte, har jeg foretaget for at blive valgt førend Mødet.

2) Hr. S. siger, at jeg ved Svindinge Mødet har lovet Bønderne at flytte ud paa Holbø Amt om et Aar, varetage hvad der blev Formandens Pligt, at indfinde sig paa ethvert Brandsted, der henhører under Foreningen m. m.

Ved Mødet erklærede jeg offentlig førend Valget paa dertil givne Foranledning, og Hr. Sørensen maa have hørt det — at jeg først om et Aar kunde bestemme, om jeg vilde flytte paa Landet eller ei; jeg havde nylig paabegyndt en Skole heri Byen, og jeg hverken kunde eller vilde opgive denne Virksomhed for hovedfulds at kaste mig ind i en ny og usikker Stil-

ling. Et Aar derefter erklærede jeg paa den afholdte Generalforsamling, at min Stilling ikke tillod mig at flytte paa Landet; jeg mærkede ikke at dette vakte Misforstaaelse, da det allerede tilstrækkelig havde viist sig, at Formanden uden mindste Skade for Forretningerne kunde boe i Kjøbenhavn. Det er ikke og har aldrig været Formandens Pligt at møde paa Brandstederne, med mindre Sognecommissairene forlange hans Assistance, Noget der endnu ikke er skeet og vil høre til de meget sjældne Tilfælde; dette veed Hr. S. meget godt, og man kan neppe troe Andet, end at han her har sagt en bitterlig Usandhed.

3) Hr. Sørensen paastaar, at jeg (undersundig) har modarbejdet hans „Actieforening til Indkjøb og Udstykning af Herregaarde“, derved, at jeg paa det omhandlede Svindinge Møde lode tvende Bønder fremkomme med Forslag til Oprettelse af en „Bondebank“, samt Opfordring til nogle Mænd i Kjøbenhavn om at interessere dem for dette Foretagende.

Hertil maa jeg bemærke: at ligesaa lidet som Ideen til en saadan „Bank“ har været min, ligesaa lidet var det efter mit Forslag eller efter min Paavirkning, at denne Sag blev bragt under Forhandling paa Svindinge Mødet, ligesom jeg slet ikke tænkte paa, at „Actieplanen“ der skulde for. Først samme Morgen jeg reiste derhen, kom „Bondebanken“ paa Tale hos Gaardmand Jens Gregersen i Rundbye, og efter hans og Gaardmand Ole Jensens Anmodning skrev jeg den nævnte Opfordring; paa mit Forslag blev Hr. S. en af de Mænd til hvem Opfordringen lød. Forresten stod Bondebanken og Hr. Sørensens Actieplan slet ikke i Modstrid med hinanden; de kunde meget godt, naar de forøvrigt kunde have kommet paa Venene — gaaet ved Siden af hinanden, og endda hjulpet hinanden fremad. Det er hverken Bondebanken eller Bondevenernes Selskab eller nogensomhelst Modstand udenfra, der har forstyrret Actieplanen; havde det kun staaet i Hr. Sørensens Magt med Tal — ikke blot med Ord — at godtgjøre, at den var holdbar og udførlig, havde der Intet været tvænet; men den har Døden i sig selv.

- 4) Hr. S. beskylder mig for, at jeg har maget det saaledes, at Brændforfiffringen har nægtet at godtgjøre ham en Mulkt af 30 Rbd., som han var idømt paa Grund af, at han efterat det første Møde i Svindinge var af Politiet forbudt, samme Dag og i samme Anledning holdt Møde i Særsløv; samt at de øvrige Tilstedeværende ei heller have faaet de af dem erlagte Mulcter godtgjort, og at navnlig Gaardmand Jacob Saaby ingen Erstatning har erholdt for sine Udlæg m. m.

Hr. Sørensen havde forinden Foreningen var constitueret, oppebaaret en Deel af dens Pengemidler. Ved den første ordinære Generalforsamling (April 1846) kom dette naturligtvis under Dmtale; hvormeget Hr. S. havde oppebaaret, kunde ikke erholdes oplyst. Jeg udbirkede den Bestemmelse, at hvad Hr. S. havde indkasseret skulde ansees som Godtgjørelse for hans Reiser og Arbeide i Anledning af Foreningens Dyrrettelse, samt at han Intet skulde betale tilbage, men dersom det viste sig, at den oppebaarne Sum ikke kunde ansees som et passende Vedderlag, udbetales et yderligere Tilskud. Kort efter sendte Hr. S. mig en Dpgjørelse, hvortil han beregner sig 200 Rbd. for sit Arbeide m. m. i Foreningens Anliggender; deraf havde han oppebaaret 150 Rbd. og 25 Rbd. sit han contant; Resten udbad han sig, naar jeg fra Sognecommissairerne erholdt endelige Dpgjørelser. I Januar 1847 forlangte han den omhandlede Mulct betalt, hvortil jeg svarede ham, at jeg først maatte forelægge Generalforsamlingen, der skulde sammenkaldes i Februar, Sagen; at jeg i mit Svar til Hr. S. skal have udtrykt mig som om jeg antog det for en Selvfølge, at Foreningen skulde betale denne Mulct, maa jeg benegte, da jeg intet Dieblit har kunnet ansee Særsløv Mødet, der gav Anledning til Mulcten, for at staae i Forbindelse med den Forening, jeg bestyrede, men kun at vedkomme den, hvis Dyrrettelse ved dette Møde blev bestemt og som bestod i nogle Maaneder under Hr. Sørensens Bestyrelse. Derimod huffer jeg meget vel, at jeg sagde, at det vilde være mig kjærnt dersom Foreningen vilde udrede de 30 Rbd. og at

jeg ikke skulde modsætte mig dette; Noget som udsprang af oprigtig Medfølelse for Hr. S. Ved Generalforsamlingen foretog jeg Sagens factiske Omstændigheder, og for ikke ved mit Forhold saavel til Foreningen som til Hr. S. at komme i en falsk Stilling, overlod jeg Ledelsen af Forhandlingerne i denne Sag til en Anden og forlod saalænge Forsamlingen. Generalforsamlingen vedtog, at hvad han havde oppebaaret, og som efter hans egen Beregning (de specielle Opgjørelser fra Sognene vare endnu ikke indsendte) udgjorde 175 Rbd. med de 25, han havde faaet af mig, kunde passere til Udgiwt i Regnskabet, men at han ogsaa dermed maatte ansees for fyldbestgjort. Men hertil maa jeg tilføie, at det efter de endelige Opgjørelser senere viste sig, at Hr. S. havde oppebaaret 186 Rbd. 8 ø, altsaa i Forening med de contant udbetalte 25 Rbd., 211 Rbd. 8 ø. Jeg troer ikke at Hr. S. har Aarsag til at være utilfreds med Foreningen. At de Mulcter, som de øvrige Tilstedeværende ved Særsløv Mødet maatte udrede, ei heller kunde vedkomme Foreningen synes at være klart, ligesom heller Jøgen af de Vaagjældende nogeninde derom har gjort Paastand. Hvad Gmd. Jacob Saaby angaaer, da har han faaet den Erstatning, han selv har forlangt; jeg har forøvrigt aldrig hørt, at han har beklaget sig over, at have havt Til sætning ved Foreningen, men vel ved Hr. Sørensen personlig.

5) Hr. S. anfører, at Brandforsikringen er bleven brugt (altsaa vel af mig?) til at presse Medlemmerne til at bestille Sølv-Servicer til Procurator Christensen.

Her mener han formodentlig den Present, der af Holbøls og en Deel af Sorø Amts Bønder blev overrakt Hr. Christensen i April 1847. Min Deeltagelse heri har indskrænket sig til, at jeg, efterat Pengene vare indsamlede, har modtaget dem og i Forening med daværende **Cand. juris** og Sagførerfuldmægtig Jensen besørget Presenten indkøbt og assendt. At Foreningen er brugt til Pengeindsamlinger i denne Sag maae jeg paastaae er en Usandhed.

Det er disse "Beskyldninger og nærgaaende Angreb" der ere fremsatte i Hr. Sørensens Bog, mig angaaende; jeg troer

ikke, at de anonyme Bølgere skal kunne finde flere. Publikum overgiver jeg herved mit Svar. Til Slutning kun dette: En af Hr. Sørensens nettede Svarer bestaaer deri, at han i løse men dristige Paastande henkster sine Bestyldninger og da overlader det til den Angrebne at afbevise dem, hvilket naturligviis meget ofte er umuligt paa anden Maade, end ved at sætte Paastand mod Paastand; men vil see at jeg i dette mit Forsvar ofte har maattet gjøre det. Det er ingen ueffen Angrebsmaade Hr. S. bruger; han seer som gammel Practikus, at dristig paastaaet er halv troet. Mænd af Hre pleie jo rigtignok at lade Bevist følge med. Det kan ikke falde mig ind at appellere til Hr. Sørensens Hre, men da han dog vel maa have Noget, hvortil han støtter sine Paastande, saafremt han ikke vil gjælde for en Bagtaster, saa vil jeg raade de anonyme Bølgere at henvende sig desangaaende til ham; og skulde det da vise sig, at jeg har paastaaet Noget, som er usandt, eller benægtet Noget som er sandt, da er det Tid at tale om Anvendelse af Valglovens § 7 ad a, saafremt jeg bliver Rigsdagsmænd.

At angribe en Mand's private Hre, naar man ikke kan komme hans politiske tillids, er ikke noget Nyt. Da De Hr. Redacteur har fundet det passende at optage et anonymt Forsøg af dette Slags, haaber jeg at De ogsaa finder det passende at optage dette Forsvar.

Kjøbenhavn den 2den October 1848.

Gleerup,
Skolelærer.

Til

Hr. Redacteur Nathanson.

I Rasmus Sørensens „Levnetssløb“ findes 2de Afsnit, som han overskriver: „Rasmus Sørensen som Skribent“ fra Pag. 225 til 262, og „Hvad agiterede eller virkede Rasmus Sørensen egentlig for, i hans fire Omvandlingsaar, efter hans Dødtgang fra Bøns-

lov?" fra Pag. 278 til Enden. Hvad der i disse to Afsnit er omhandlet har jeg et temmeligt nøie Beskjendtskab til, idet jeg fra 1838 til 1846 har staaet i nær Berøring med Sørensen, i Alt hvad der angaaer hans offentlige Virksomhed, og jeg har derfor ikke kunnet læse disse to Afsnit uder med stor Uvillie og Beslagelse, thi de indeholde jaamange Usandheder og uværdige Angreb paa hæderlge Mænd, at man maa forbauses derover. De indeholde en kaotisk Blanding af Sandhed og Usandhed, udstyret med det bitterste Skumlerie. Det er vistnok ikke vanskeligt at indsee, at denne Mand, der med sine mange sjeldne Egenskaber har arbejdet utrætteligt for at bringe noget i Stand, der kunde aabne ham en til hans hele originale Aandsretning svarende Stilling, som afgav Virksomhed og Livsophold for ham, kunde gribes af Mismod og Bitterhed ved at see det ene Forsøg efter det andet mislykkes og gaae under; eiheller bliver det vanskeligt at tænke sig, hvor let han, paa Grund af sin hele Gienkommelighed, kan være forfalden til den Tro, at hans bestandige Uheld maatte tilskrives Andre, som krydsede hans Veie, i Stedet for at søge den rette og sande Grund hos sig selv. En saadan Bitterhed og Mistroiskhed kunde desaaarsag snarere oppække Medlidenhed end Harm, naar ikke den faktiske Sandhed havde været saa aabenbart tilfidesat, som skeet er, under den kristelige Hengivenheds og Ydmygheds hellige Masse.

Jeg skal blot før jeg gaaer over til hans Angreb paa mig belyse eet af de Steder, hvor han med en mageløs Fripostighed henkaster den ene Usandhed ovenpaa den anden. Det Stykke jeg skal tage for findes

Side 291 og 292, og det er ikke valgt fordi det indeholder forholdsviis flere Usandheder end andre Steder, men fordi jeg seer mig istand til at oplyse de der indeholdes heri, paa den uforkasteligste og meest overbevisende Maade for Læserne, nemlig ved den af Hr. Sørensen selv i Trykken udgivne Protokol over Forhandlingerne i det Møde, som han i Stykket omtaler.

Sørensen siger Pag. 291, at Lehmann lod ogsaa til at interessere sig meget for Planen til Udstykning af Herregaarde, hvorfor han ogsaa havde tilbudt at ville besørge Foreningens Afste-Indstud opbevarede i Banken og udbetalte til Bedkommende ved Handelsafslutning m. m., men det var ikke saaledes meent; thi da det kom til Stykket, saa vilde han dog kun tilraade Afsteforeningen at overgive sig til det dengang tilkommende „Bondevenererselskab“ o. s. v. — I den af Sørensen i Trykken udgivne Protokol over det Paaserebe, læses følgende Tilførsel af Lehmann: „Saaledes som jeg forlængst har lovet Hr. Sørensen, er jeg villig til at modtage og paa en frugtbringende og sikker Maade at opbevare de Penge, der paa Afsteforeningens Begne maatte vorde mig overleverede, indtil der af rette Bedkommende derover disponeres. Med selve Bestyrelsen og navnlig med Kjøb og Salg af Jordegodsfer kan jeg, som ligeledes af mig forlængst erklæret, ikke befatte mig, ligesom det er mit Raad, at, efterat Bondevenerernes Selskab nu er konstitueret, Sagen tilføres dette til Overveielse og videre Foranstaltning“ —

Hr. Sørensen skriver, at Prof. B. Christensen

altid havde sagt til ham, at han vilde arbejde imod Stiftelsen af Afsjeforeningen, som han fandt uudførlig. Den trykte Forhandlingsprotokol findes tilført følgende Linier under Balthazar Christensens Navn: „Saaledes som nærværende Sag foreligger i foransførte Protokol, drister jeg mig ikke til at modtage det paa mig faldne Valg, som andet Medlem af Foreningens Centralbestyrelse.“ Hr. Sørensen skriver Side 292, at Etatsraad Povelsen vilde ingen anden Mening have om denne Sag, end B. Christensen havde. I den trykte Protokol sees Etatsraad Povelsen at have skrevet: „Efter at have gjort mig bekendt med denne Sag og dens Stilling for Tiden, vover jeg ikke at antage det paa mig faldne Valg.“

Hr. Sørensen skriver: „Disse 3 Mænd (Lehmann, Christensen og Povelsen) valgtes af de tilstedeværende Distriktsrepræsentanter til Afsjeforeningens Bestyrelses-Medlemmer.“ I Forhandlings-Protokollen staaer, at man var enig om at vælge Etatsraad Povelsen, Overretsprokurator Christensen, Forpagter Møller og Kammeraad Rasmussen.

Hr. Sørensen skriver, at han i Generalforsamlingen sagde forud, at der ikke fra Lehmann, Christensen eller Povelsen kunde ventes nogen Deeltagelse for denne Sag. I Forhandlings-Protokollen staaer, at Lehmann, „efter Sørensens Meddelelse“ var villig til at modtage Valg som Foreningens juridiske Forretningsmand eller Kommissionær.

Hr. Sørensen skriver, at det tegnede Afsjebeløb var henved 70,000 Rbd. I Forhandlings-Protokollen staaer, at Dirigenten Rasmus Sørensen stil-

lede det Spørgsmaal til Distriktsformændene: om Foreningen burde stiftes eller man burde opgive den hele Idee, „da den Kapital, der er til Selfabets Disposition ikkun for Tiden vil udgjøre 53,825 Rbd.“

Hvo der nu læser Hr. Sørensens øvrige Anførte Side 292, maa troe, at Alfjeforeningen dermed var adspaltet, ene og alene ved hine 2 Mænds Bægring ved at indtræde i Bestyrelsen af en Forening, som de ikke ansaae saaledes begrundet, at den kunde bestaae. Af Forhandlings-Protokollen sees derimod, at de to andre Mænd, som valgtes til Sentralkomiteen, Forpagter Møller og Kammerraad Rasmussen, modtog Balget, og at 2 Suppleanter, som valgtes for de Tilfælde at Christensen og Povelsen undstog sig, nemlig Gaardmand J. Møller, dengang i Giby, og Gaardbestyrer N. Andreasen i Myrup, ogsaa modtog Balget, samt at Lovene uddiskuteredes og vedtoges som gjældende til næste Generalforsamling, hvilken endnu ikke har fundet Sted.

Af det her fremstillede fremgaaer, at der i 36 Linier findes 8 beviislige Usandheder, og dette maa overbevise Læserne om hvor lidet Tro de kunne fæste til alt det Øvrige.

Jeg vender mig nu til hans opbyggelige Skildring af sit Forhold til „Almuevennen“ og til mig, fra Side 252 til 258. For de Læsere, som mulig ikke vide det, maa jeg da først bemærke, at det Hr. Sørensen her giver til Priis ingenlunde er nyt, men kun et Dypkog af halvandet Aar gamle, forlængst gjendrevne og modbeviste Bestyrdninger og Fornærmelser, hvortil blot

er føiet en Tilfætning af lidt skarpt Kryderie, for at give det en frisk Smag. I det Væsentlige kan jeg derfor ogsaa indskrænke mig til at gjengive, hvad jeg tidligere har anført i denne Sag, navnlig i „Almuevennen“ Nr. 34 for 1846. Det var først i sin „Læsning for Publikum“ Nr. 17 Sørensen fremkom med de fornærmelige Betyndninger og Bagvadstfælsler, som han har gjentaget fra Side 252 til 258 i sit „Levnetløb,“ og disse behøvede og afviste jeg derefter i det nævnte Nr. af „Almuevennen“ saaledes:

„Almuevennen“ indeholdt i Nr. 28 en Artikel, overskrevet: „Stolelærer Rasmus Sørensen,“ hvoraf Bladets Læsere erfarede, hvad Redaktionen dømmes om denne Mand og hans offentlige Virksomhed. At en Mand, der selv offentlig tilstaaer, at, „naar det gaaer paa Kamp løs er han i sit Element,“ ikke vilde tie til hiin Artikel, det kunde jo forudsæes, og Redaktionen havde ogsaa med Hensyn dertil bestemt, ikke uden den allerhøieste Nødvendighed at fortsætte en Debat, som den saa nødvendig har indladt sig paa. Nu er Hr. Sørensens Tilsvær udkommet i Nr. 17 af hans „Læsning for Almue,“ et Tilsvær, som jeg oprigtig tilstaaer jeg vilde have anseet det umuligt for Hr. Sørensen at skrive. For Redaktionen er her Intet at tage til Gjensmæle imod, thi for de opmærksomme Læsere behøver den vistnok ikke at paavise, at hvor Hr. Sørensen i sin Artikel siger sig at anføre „Almuevennens“ Beviser for, at han ofte har skiftet Rolle og Parti, der anfører han ikke hvad den har sagt, men Noget som slet ikke findes i hiin Artikel; for dem behøver den ikke at paavise, at uagtet han finder at den „ikke har smurt tyndt paa med Roes

og Lovtale over ham,“ saa smører han dog selv endnu flere tykke Lag paa af saadan Roes og Lovtale; for dem behøver den ikke at paavise, at, fjøndt den med hans egne offentlige trykte Ord og Udsagn har beviist, at han idelig og idelig har skiftet Parti og Rolle, saa er han dog fræk nok til at skrive, at Ingen veed eller kan fremsføre det mindste til Beviis herfor; for dem behøver den ikke at paavise, at det er aabenbar Usandhed, naar han skriver, at, „Almuevennen“ advarer sine Læsere imod ham, at den har kaldet han en Projektmager, og at den erklærer hans Afseplar for opgivet fordi Prof. Christensen ikke vilde have med den at gjøre. Alt dette røber rigtignok en stor Driftighed, men om det er en Driftighed der sømmer sig en æreljær Mand, det bliver et andet Spørgsmaal. Dette mener jeg imidlertid, som sagt, at opmærksomme Læsere selv ville opdage og Redaktionen kan derfor med Rolighed overlade Nr. 17 af „Læsning for Almuen“ til Publikums egen Prøvelse.

Derimod har Hr. Sørensen ikke kunnet tilfredsstille sin krænkede Egentjærlighed ved at holde sig paa det Gebet hvor Striden er opstaaet, og til det Emne den angaaer, fjøndt dette dog vistnok havde været det ene Rigtige; han har ikke undseet sig ved at indblande reent private og personlige Forhold mellem mig og ham selv, i den offentlige Kontrovers, og dette nøder mig ligesom til et Selsforsvar. Saadanne private Forhold ansees i Almindelighed mellem alle æreljære Mænd for at være unddragne offentlig Dmtale, men naar de fremsføres offentlig pleie dog de der ansee dette for nødvendigt, at ledsage deres Beretninger med soleklare Beviiser for deres Rigtighed. Alt dette har

imidlertid ikke seneret Hr. Sørensen. Han lader sig nøie med løse og ubegrundede Praestande, hvorimod jeg anseer et Forsvar for nødvendigt.

Hr. Sørensens Angreb lyder saaledes:

„Bladet „Almuevennen“ er jeg fra først af Fader til, og Stomager J. A. Hansens Meddeeltagelse i dens første Begyndelse og hans første Standsættelse til at kunne virke stadigt med sin Pen i dette Blad, og late Stomagersylen og Læsten ligge, var ogsaa fremvirket ved mig, ligesom og dette Blads senere Fremgang og Udbredelse blandt Bondestanden har ikke alene stadigt hidtil furdet sin Bei banet, men sit Grundlag lagt ved min Omrøise og mundtlige Virksomhed iblandt Landalmuen. Har Hansen desuden glemt, at „Almuevennens“ Udgivelse det første Aar paadrog mig en Gjæld af 248 Rbd., som han, skøndt Bladet nu længe har givet ham Overtid, ikke synes at ville afbetale paa.“ — „Naar „Almuevennen“ siger, at jeg ikke vil kunne frembringe Meget, som kan paavises eller betegnes, saa glemmer den sig selv, som dog er noget rimeligt af det Lidet jeg har frembragt. Troer den nu om sig selv, at den er Meget, det vil sige en rigtig stor Skabning, som kan paavises og betegnes — saa indrømmer den jo mig, som dens Frembringer, at være en stor Skaber.“

Hr. Sørensen har her tilladt sig at paastaae at han er „Fader“ „Skaber“ og „Frembringer“ af det Blad jeg udgiver, og at min Meddeeltagelse i dets første Begyndelse er fremvirket ved ham. — Naar et Interessentiskab danner sig, ligemeget hvorom, da maae det første Forslag dertil nødvendig gaae ud fra en Enkelt, og er det det Hr. S. i nærværende Tilfælde tillægger saa stor Bigtighed, at han mener at kunne tillægge sig alene Faderskabet til Bladet, fordi Ideen til dets Fremkomst maa skee først optom i hans Ho-

ved, da for mig gjerne. Jeg formener imidlertid, at den eller de, der, efterat være forelagt en saadan Idee, gaae ind paa dens Udførelse som Deeltagere eller Interessenter, have, med lige stor Ret, Krav paa at ansees for lige i Frembringelsen af det, Interessentskabet har udført. Den første løse Tale mellem os om et Blads Udgivelse i Forening fandt Sted i Sommeren 1841, og det er sikkert ligesaa umuligt for Hr. S. som det er for mig, at sige, om det første Ord herom kom fra ham eller mig, eller fra den Trediemand der var tilstede og deeltog i Samtalen. Saa meget veed jeg, at den Tanke var saa langt fra at være mig fremmed, at jeg endog tidligere havde forsøgt at etablere et Blad, hvoraf 13 Nr. udkom, og at det at udgive et Blad havde, siden jeg kom til nogen Selvtænkning, staaet for mig som den ønskeligste og meest tilfredsstillende Livsvirkksomhed. I Slutningen af 1841 erholdt jeg i Frederiks, hvor jeg da boede, et Brev fra S., hvori han opfordrede mig til at deeltage med ham i Naabegyndelsen af et Blad, forstikkede mig, at vi inden et Aar skulde have 2000 Abonnenter, opfordrede mig til at reise til Kjøbenhavn for at redigere det og besørge dets Forsendelse omkring i Landet, samt snarest muligt skrive en Subskriptionsplan og sende ham, tilligemed min Mening om, hvad Navn vi skulde give Bladet. Han foreslog „Folkelyset“. Jeg svarede ham at Navnet „Folkelyset“ syntes mig noget anmassende, da vi dog ikke kunde gjøre Fordring paa, at Bladet skulde ansees som noget „Lys“, men jeg foreslog „Almuevennen“ eller „Folkevennen“, af hvilke Hr. S. valgte det første. Jeg skrev ogsaa en Subskriptionsindbydelse, og foruden den sendte jeg ham et Par smaa

Artikler til at begynde Bladet med, medens han imidlertid havde gjort Afstale med en Bogtrykker. Alt dette var steet førend noget Nr. af Bladet var trykt. Jeg foretog derefter en Fodreise først i 1842 omkring i Veile Amt, Fyen, Langeland og Kjøbenhavns Amt, for at gjøre Bladet bekjendt og samle Abonnenter paa samme. Paa Nr. 1 staaer ligesom paa de følgende: „Udgivet af K. Sørensen og J. A. Hansen.“ — „Redigeret af J. A. Hansen, Borger i Fredericia“. Subskriptionsindbydelsen, der er aftrykt i Nr. 2, er skrevet og udfiret af mig alene, og der er intet eneste af de 8, før min personlige Ankomst til Kjøbenhavn udkomne Nr., hvori der ikke findes Arbejder af mig, hvilket let kan bevises, da alle de Artikler der dengang optoges vare forsynede med Navns Underskrift. Fra Nr. 9 overtog jeg personlig ved „Almuevennen“ Alt hvad der henhører til et Blads Udgivelse, og har senere besørget dette til Dato for hvert eneste Nummer der er udkommet.

Heraf vil De nu kunne dømme om, med hvad Ret Hr. Sørensen tillægger sig alene Navn af „Almuevennens“ Frembringer eller Fader; og jeg skal afholde mig fra enhver Ytring om, hvad Navn en saadan Færd fortjener.

Dernæst har han tilladt sig at broute af, at han „fremvirkede min første Istandsættelse“ til at kunne arbejde for Bladet og nedlægge mit Haandværk. Hvad han mener med min „Istandsættelse“ er ikke ganske klart, men hvad han endogsaa mener saa er saameget vist, at jeg aldrig paa nogen som helst Maade, har ladet mig „istandsætte“ hos eller af ham. Er det min første Erhvervsfilde heri Hovedstaden han vil anmasse sig

Gren af at have aabnet for mig, saa er dette saalangt fra Sandheden, at han ikke engang vidste noget derom inden jeg havde antaget samme, og da selv underrettede ham derom. Pligter mod Trediemand forbyde mig at sige mere h^{er}om, og det angaaer derhos hverken „Almuevennen“ eller Publikum, og det var langtfra ædelt af Hr. S. at omtale det offentlig, selv om det han skrev havde været sandt.

Naar Hr. S. fremdeles saa selvbehagelig anfører, at Bladets senere Fremgang og Udbredelse har fundet sin Vel banet og sit Grundlag lagt ved hans Omreisfen og mundtlige Virksomhed, da kan jeg med samme Ret og Sandhed paastaae, at han paa sine Reiser har fundet sin Vel banet og sit Grundlag lagt af „Almuevennen“, thi Sagen er, at Begge have arbejdet til eet Maal, og Ingen skal kunne sige hvem der har udrettet meest. Bladet har ikke arbejdet i den Hovedhensigt at gavne Hr. S. dermed, og han har ikke arbejdet i den Hovedhensigt at virke for det, men idet Begge have fælleds arbejdet for hvad der er Sandt, Ret og Godt, have de tillige derved understøttet hinanden; men — ligesaalibet som jeg i Egenkab af Bladets Udgiver troer at have det allerringeste Krav paa Erkjendtlighed af Hr. S. derfor, ligesaalibet kan jeg indrømme at skylde ham nogen saadan. — Naar han end ikke blues ved at omtale sin nærværende „ufordrede Fadervirksomhed“ for mit Blad, saa kan jeg rolig lade dem der kjende „Læsning for Almuen“ bedømme, af hvad Art denne Fadervirksomhed er.

Endelig fremkommer han med en Fortælling om, at han ved „Almuevennens“ Udgivelse det første Aar paadrog sig en Gjæld af 248 Rbd., som det ikke lader

til at jeg vil afbetale noget paa. Denne Beretning ligger af tvende Mangler, den er unviagtig og usuldstændig; unviagtig, thi hans Gjæld er kun henved 230 Rbd., og usuldstændig, thi naar han vil fortælle noget herom offentlig, saa er det hans Pligt ogsaa at anføre, at jeg ved samme Foretagende paadrog mig en Gjæld af 201 Rbd. At Interessenterne i et Interessentskab maa, naar dette hæves og har Underballange, hver bære sin Deel af samme, det veed hvert Barn, og den Forskjellighed i de tvende Summer 201 Rbd. og henimod 230 Rbd. hidrører fra andre Omstændigheder, som jeg imidlertid ikke behøver her at anføre, da det maa for Publikum være nok, at Hr. S. og jeg herom være enige. Det maatte tilvisse høilig undre mig, at see Hr. S. endnu halvtfjerde Aar efter vort Interessentskabs Ophævelse fremsætte den Mening, at jeg, foruden min egen Deel af vort Tab, ogsaa skulde paatage mig hans. Han havde selv Interessentskabet, og ansaae da „Almuen-
vennens“ Ophør som uundgaaelig, saa jeg har aldeles Intet i saa Henseende at bebreide mig. Ved hiin Leilighed gjorde han rigtignok, som De siden vil see, den besynderlige Fordring, at medens jeg selv skulde bære det sandsynlige fremtidige Tab ved Bladets Udgivelse, skulde jeg, hvis der blev Overskud, anvende dette til dermed at betale hans Gjæld, men jeg erklærede dengang strax i en Skrivelse til Bogtrykkeren, „at jeg i den Henseende ikke paatog mig den allerringeste Forpligtelse,“ og da Hr. S. senere i over tre Aar ikke berørte sin Gjæld med eet Ord til mig, ansaae jeg stedse dette som et Beviis paa, at han var kommet til Erkjendelse af, at denne Fordring var uret-

mæssig og ubillig. Endelig i sidste Foraar, een af de sidste Gange han bærede mig med sit Besøg, lod han ved Bortgangen, da han var halvt nede af Trappen, nogle Ord falde om en saadan Afbetaling, men i min Overraskelse og Forundring, og tilmed midt paa Trappegangen, svarede jeg ham intet, og han sagde da Farvel.

Saaledes har jeg da her oplyst det private Forhold som med Hensyn til „Almuevennen“ har fundet Sted mellem Hr. S. og mig, efterat han har fremdraget det for et Forum hvorunder det ingenlunde henhører, men som jeg nu ikke, uden at udsætte mig for et krænkende Dødsdomme, kunde unddrage mig. Et Aftykke hvoraf jeg er i Besiddelse, nemlig det Brev hvorved Hr. S. frasagde sig sin Andeel i „Almuevennens“ Udgivelse, skal jeg, som et Bidnessbyrd om Rigtigheden af en stor Deel af mit Anførte, lade medfølge i Gjenspart. Det giver i flere Henseender interessante Oplysninger og sparer mig for at omtale Adskilligt, som jeg ellers ikke godt kunde have forbigaaet. Jeg meddeler det ordlydende, og de heri udhævede Ord ere udhævede i selve Brevet:

„Bensløv 27. Jan. 1843.

Kjære Hansen!

Hermed mere Manuskript, som Du nu faaer at indrykke saaledes som Du vil; thi dette gjør Du jo alligevel, og jeg bryder mig ikke heller videre derom hvad mine egne Stykker angaaer; men N. Ns. Stykke om Indtægts- og Udgifts-Regnskabet for Skydegildet, hvortil jeg senere gav Dig et Indledningsstykke, skal nu absolut indrykkes i allerførste Nr. eller ogsaa Du strax med første Post skal sende N. N. i N. ved Høsteborg pr. Slagelse sit benævnte Stykke tilbage. Han fortalte mig hvad det var, og jeg fandt da, at

med det Indledningsstykke, som jeg skrev og sendte Dig, kunde det godt optages, især da dette Stykkes Medlemmer, saavel heromkring som i Næstved-Egnen, vare blevne enige om at see det bekendtgjort i „Almuevennen,“ — og derfor lovede jeg, at det skulde ogsaa optages der. — Men at jeg lover Stykker optagne, som Du nægter Optagelse, kan slet ikke gaae an, og da vor Fraværelse fra hinanden derhos hindrer os fra Overenskomst om slige nødvendige Ting ved Bladets Udgivelse, kan det ikke nytte, at jeg staaer som Medudgiver af et Blad, jeg hverken har Lod eller Deel i Udgivelsen af, men vel betydelig Deel i Meddelelsen af Stykker til dets Indhold; og jeg forlanger derfor, at Du udsætter mig som Udgiver, og angiver den her anførte Grund dertil, med det Tilføiende, at jeg fremdeles som hidtil, vedbliver at meddele en betydelig Deel til Bladets Indhold. Hermed følger da ogsaa, at jeg fra Nyaar af ikke vil eller kan staae i Gjæld eller til mindste Ansvar til Bogtrykker, Sætter og Papirmager for Udgivelsen af „Almuevennen“ fra 1848 af. — Har Du faaet saamegen Forstyrrelse fra Boghandlerne og fra Dine Abonnenter i Kjøbenhavns Amt, at Du kan udrebe Bladets Betøffning, saa det kan udkomme, da er det mig hjært, men jeg tvivler derpaa. — Det eneste Middel for Dig til at holde Bladet vedlige er, efter al min nærværende Udfigt, kun det, at Du formaaer alle de Sogneforstanderskaber, hvis Forhandlinger Du besørger trykt, til at betale noget bestemt Klækkeligt derfor; thi ansee de det for vigtigt at faae deres Forhandlinger saaledes offentliggjorte, da maae de ansee det ligesaa vigtigt, at „Almuevennens“ Ud-giver ikke skal gaae tilgrunde derfor. Nødvendigheden byder Dig denne Forholdsregel, eller Du er vis paa at lade Bladet indgaae om en søie Tid; thi det nytter aldrig at ville fremmane hvad Erfaringen nu tilstrækkelig har lært ikke for Tiden findes i Almuen, nemlig ikke findes den absolut nødvendige Deeltagelse for Bladets Udkomme. — Her tæt omkring, hvor ikke faa begyndte at holde det, er nu ikke de halve tilbage, og med Betalingen er ikke mindste Sikkerhed eller Orden, og saaledes kan jeg vide det er flere Steder. — Jeg tænkte derimod

ifjor, at fik de kun først begyndt dermed, da vilde Lyften til at vedblive nødvendig følge derpaa, — men Erfaringen har lært det Mødsatte, og nu kan jeg ikke friste Forsynet videre dermed, end at jeg gjerne vil meddele Indhold til Bladet, hvis det uden videre Gjæld for mig kan ndkomme. — Det skal Du imidlertid ogsaa holde, at N. N. (Bogtrykkeren) for det første faaer de Penge, som nu for de 2de forrige Qvartaler indkomme fra alle de forskjellige Steder, til Afdrag paa vor Skyld for „Almuevennen“ til ham, og for det andet, hvis Du siden faaer Bladet i god Fremgang og der bliver noget Overtud, da betaler Du deraf efterhaanden Resten til N. N., til hvem jeg jo ellers staaer i Stikken for den hele Gjæld, som Du veed. — Jeg har vel faaet nogle Skillinger fra de nærmeste Abonnenter her tæt ved, men ikke engang alt hvad jeg betalte N. N. i Sommer som Forskud deraf. Det øvrige skulde Du have fra Møller i Slagelse og Hansen i Skjelskør — men daarlig, jammerlig er den hele Betalingsmaade, med Opfigelse af Bladet fra næsten alle, med den Bested fra Somme, at det var deres Mening ogsaa at være fri for Betaling for det forrige Qvartal — jeg gider nu ikke mere hørt eller seet den Elendigheds Elendighed dermed. Førend Bønderne oplæres ved en anden Stolegang til at kunne læse og tænke, ere de ikke værd at sparke til engang, langt mindre skrive for. — Jeg forviser mig nu om at Du udfører alt hvad her af mig er begjert.

Din Ven,
N. Sørensen.

Jeg venter altsaa at see i næste Nr. at mit Navn er udslettet som Medudgiver. Jeg vil dog raade Dig til at optage i næste Nr. det omtalte Stykke af N. N., hvis Du mener at kunne forfatte med Bladets Udgivelse; thi ellers forenes dette Sogneforstanderselskab for Bester- og Østerflakkeberg Herred sagtens om, ikke mere nogen af dem at ville holde „Almuevennen.“

Send Du strax et Circulærekontring til de Sogneforstan-

derfæder i Kjøbenhavn's Amt om en bestemt Understøttelse til Trykningen, med den Betsked, at hvis Du ikke faaer samme ophører Du med Udgivelsen!"

Harde Hr. Sørensen tidligere havt nogen særdeles Faderomhu for Bladet fremfor mig, saa skulde man dog antage, at han fra det Dieblit dette Brev var skrevet, dermed havde frastrevet sig al denne Faderlighed; jeg kan i det Mindste ikke forstaae, hvorledes han efter en sliq Deklarasjon kan rose sig af Faderkjerlighed. Han skrev i sit Brev, at jeg skulde anføre, naar jeg i Bladet anmeldte hans Fratrædelse som Udgiver, at han fremdeles vedblev at meddele „en betydelig Deel“ til Bladet, men det var saa langt fra at han sendte noget til Bladet, at han ikke engang længere vilde modtage det, men tilskrev min Kommissjonær i Slagelse at han ikke maatte sende ham det. En egen Maade at vise Faderkjerlighed paa. — Et halvt Aars Tid derefter paabegyndte han selv et Heftekrift under Titel: „Nordist-Lidskrift for Almuen,“ hvoraf imidlertid kun udkom eet Hefte. Det første Bidrag „Almuevennen“ havde fra hans Haand efter hiint Brevs Modtagelse, var henved fem Hjerdingaar senere, og af de meget saa sildigere Artikler der hidrøre fra ham, har de flestes Optagelse hovedsagelig været for at tjene ham og fremme hans Sager. — Det Stykke han var saa ivrig for at faae optaget var et meget vidtløftigt Regnskab over hvad hvert Stykke paa en Fugl og en Fuglestang havde kostet, hvad Gevinsterne havde kostet, hvormeget der blev splist og druffet for ved Skydegildet o. s. v. — noget hvis Optagelse i Bladet vilde ligefrem have profitueret mig som Redaktør. Jeg sendte Manden det

tilbage med en Forklaring om Grunden, hvorfor jeg ikke kunde optage det, og Sogneforstanderne vare mere fornuftige end Hr. S. havde troet; de forenedes ikke om at affige Bladet. Hr. Sørensens Raad til mig om at faae noget „Klækkeligt“ for Kommunaltidendens Udgivelse, fulgte jeg ikke.

Hr. Sørensen skriver: „Bondevenernes Selskab“ — er ligeledes opstaaet i Kjølvandet af mine Færgesfarter over Folkehavet, thi hvor min Virksomhed er rakt hen, er der for det Meste ogsaa, efter min Opmuntring, steet Subskription paa Indbyggelsen til „Bondevenernes Selskab,“ men andensteds ikke.“ Dette er en aabenbar Usandhed, hvad alle de ærede Mænd omkring i Landet der have været virksomme for dette Selskab, ville kunne godtgjøre min Berettigelse til at paastaae. Indtil videre skal jeg — næst at bemærke, hvad der jo tidligere er Dem bekjendt, at Hr. S. i Nr. 9, 11, 12 og 13 af „Læsning for Almuen“ ligefrem og offentlig har angrebet hiint Selskab, som han da ikke godt kan formodes hemmelig at have understøttet — blot anføre, at Dannebrogsmænd Fich paa Langeland skrev i „Berlingske“ om Hr. S.: „Han interesserer sig ikke engang for „Bondevenernes Selskab,“ ja han opponerer endog offentlig imod det.“

Læserne have nu erfaret hvorledes det gik til ved „Almuevennens“ Paabegyndelse, og ville, ved at sammenholde min, paa virkelige Fakta og Bevisligheder støttede, Beretning med Hr. Sørensens uden mindste Bevis fremsatte løse selvbehagelige Fortælling, ikke kunne være i Tvivl om, hvor Sandhed

den ligger, især naar det tillige erindres, at min Beretning er over to Aar gammel, og at Hr. Sørensen hverken i sit „Levnetsløb“ eller andet Sted har været at benægte Sandheden af, hvad deri er anført.

Jeg skal nu gjennemgaae Hr. Sørensens Fortælling, for at udpille de direkte Usandheder der forekomme i samme.

S. 253 skriver han, at da den første Aargang var ude frasagde han sig Udgivelsen. Det skal vel være „sin Deel“ i Udgivelsen, men Læserne ville see af hans aftrykte Fravigelsesbrev, at dette er Usandhed, thi hans Brev er dateret den 27de Januar 1843, altsaa saa længe efter det første Aars Udgang, at det alt var udkommet 5 Nr. af det følgende Kvartal inden jeg modtog Brevet. Jeg kunde her med største Ret have fordret, at han skulde dele Tabet med mig ogsaa for det iværende Kvartal, da det var for silbig midt i Kvartalet at udmelde sig, men det gjorde jeg ikke; ogsaa heri fandt jeg mig efter Hr. S.

Paa samme Side skriver Hr. S., han raadede mig til, ikke at lade trykke flere Eksemplarer, end jeg havde faste og sikre Abonnenter til; det sees af hans meddeelte Brev at dette er Usandhed, thi han raadede mig ikkun til at optage et indsendt Stykke som jeg havde nægtet Optagelse, og at opfordre Kjøbenhavns Amts Sogneforstanderskaber til at yde mig Understøttelse til Bladets Trykning.

S. 254 skriver Hr. S. at han lovede at virke til Bladets Udbredelse, ved at bringe Sager paa Bane, hvis Beskrivelse i Bladet sikkert skulde skaffe det flere stadige Abonnenter iblandt Bønderne; at dette er en Usandhed sees af samme Brev.

Samme Sted skriver Hr. Sørensen, at han fra-
 traadte Udgivelsen, først fordi jeg ikke indbetalte til
 Trykningsomkostningerne de Penge jeg fik ind for Blad-
 et. Hvilken aabenbar Usandhed han gjør sig
 skyldig i, sees bedst af hans eget Brev; Han siger
 deri, at han tvivler om at Bladet kan vedblive at ud-
 komme; han siger, at Erfaringen tilstrækkelig har lært
 at der ikke i Almuen findes den absolut nødvendige Deel-
 tagelse for Bladets Udkomme; han siger, at med Be-
 tallingen er ikke mindste Sikkerhed og Orden; at Er-
 faringen har lært ham, at Lysten til at holde Bladet
 mangler; at den hele Betalingsmaade er daarlige og
 jammerlig, med den Besked fra Somme, at det var
 deres Mening ogsaa at være fri for Betaling for det
 forrige Kvartal; og at han ikke mere gad høre den
 Glendighedens Glendighed. Vidner dette da ikke om,
 at det var paa Grund af hans fulde Overbeviis-
 ning om den manglende Deeltagelse for Bladet og det
 heraf følgende store Tab for os, der forårsagede
 hans Fratrædelse? Og er det da ikke den aaben-
 barestes Trods mod al Sandhed, naar han an-
 giver en anden Grund, og det en Grund der maa
 kaste Mistanke paa mig for Mangel af simpel Rebe-
 lighed? I Sandhed saadan Færd fortjener den dybe-
 ste Foragt! — Af mit Brev til Græbe, som han har
 ladet afstrykke, skal jeg paa dette Sted udhæve følgende
 Forklaring: „Naar Sørensen har skrevet til Dem om
 6 a 700 Abonnenter, saa skriver jeg Sandheden og
 mig selv at oplyse, hvad det var for Abonnenter.
 Hvor Sørensen kom frem paa sine Reiser forrige Som-
 mer, leverede han dem endeel Eksempl. af Bladet, og
 bad dem blot at tage imod dem og gjøre dem bekendt mel-

lem deres Beskændtere; for det første Kvartal skulde de Intet betale, og siden fik de nok Flere til at deeltage; naar nu Sørensen paa en Egn fik en halv eller en heel Snees til at modtage dem paa disse Billaar, saa skrev han til mig, at der til vor Kommissjonær paa den Egn skulde sendes 50, 80 til 100 Eksp. Da nu det Kvartal var ude som de efter hans Løfte skulde have frit, saa vilde den største Deel ikke mere modtage Bladet, og jeg fik da tilsendt hele store Pakker, som vi efter Sørensens Ordre havde sendt for mange. Saaledes stod det med vore 6 a 700 Abonnenter." Jeg kunde have tilføiet, at Mange vedbleve at modtage Bladet hele Aaret, og da de derpaa sendtes Regning svarede, at de troede de skulde have det gratis saalænge det sendtes dem uden videre Bestilling fra deres Side. Denne Gratisuddeling havde Sørensen aldrig spurgt mig om Tilladelse til, eller engang underrettet mig om, men jeg taug dog hertil, da jeg fra den ene af vore Kommissjonærer efter den anden modtog Underretning derom. Naar Hr. Sørensen derfor fortæller, at jeg havde faaet flere Penge ind for Bladet end de 112 Rbd. jeg havde betalt Græbe, saa er dette en grov Usandhed.

Hr. S. siger fremdeles at den anden Grund hvorfor han fratraadte, var den, at naar jeg kunde udholde at forlætte Bladet alene, da kunde han virke dobbelt, ved at udgive smaae Skrifter af mere samlet Indhold. At ogsaa dette er Usandhed fremgaaer klart af hans Brev, hvor han ikke taler eet Ord om at udgive Smaaskrifter, men tværtimod skriver, at Bønderne „ere ikke værd at sparke til engang, langt mindre skrive for.“

Jeg kommer nu til den af Hr. Sørensen saa stærkt fremhævede saakaldte „Forpligtelse“ til at betale hans Gjæld til Græbe. At 2 Mænd som paabegynde et Foretagende for fælleds Regning dele lige imellem sig den Gevinst der havs af dette Foretagende, det er jo fuldkommen rigtigt og retfærdigt, det er noget hvorom Ingen kan have modsatte Meninger; at de samme to Mænd dele lige imellem sig det Tab der er forbundet med deres Foretagende, det er ligesaa rigtigt og retfærdigt, og derom kan der, synes mig, mellem forstandige og rebeltige og ærlige Mænd ei heller være ulige Meninger. Men om nu den ene af disse to Mænd ikke vil refikere noget større Tab, ved at fortsætte Foretagendet, og derfor siger til den anden: „Jeg tror ikke vort Foretagende vil lykkes, og jeg vil ikke udsætte mig for at tabe mere end jeg allerede har tabt; derfor fratræder jeg nu fra dette Dieblif, og fortsætter Du desuagtet vort Foretagende fremdeles, saa faldet Tabet fra i Dag af paa Dig alene;“ — saa er denne Mand her i sin gode Ret, men siger han: „saar Du derimod Gevinst af Foretagendet, nu efterat jeg er fra-trædt, saa skal Du foruden Dit eget lidte Tab ogsaa detale det Tab jeg har lidt;“ — saa er denne Mand ikke i sin gode Ret, saa fordrer han en Uretfærdighed, en Ubillighed, saa fordrer han noget som ingen redbelig Mand vil fordre, noget som ingen ærefærdig Mand kan være bekjendt at fordre; og det at han fordrer det, kan aldrig gjøre det til en Forpligtelse for den anden at opfylde det. — Saaledes er Forholdet imellem Hr. Sørensen og mig. Det, at han er i Stand til at fremkomme med en saadan Fordring, gjør det ingenlunde til Pligt for mig at opfylde den.

I mit Brev til Græbe siges reent og klart: „Af vor Gjæld hviler de 91 Rbd., som Lehmann betalte Dem, paa mig“, dernæst hviler 110 Rbd. Gjæld til Drewsen for Papir paa mig; Sørensen skal derimod bære Gjælden til Dem“, og Sørensen skriver i sit Brev, at han jo staaer i Sikken for den hele Gjæld til Græbe, „som du veed“. — Heri er altsaa aldeles ingen Uklarhed, men Tabet er deelt imellem os paa en Maade som begge Parter erkjender rigtig.

Men hvad støtter da Hr. Sørensen sin urimelige og uretsfærdige Fordring paa? Paa to Ting. Først støtter han den paa, at han ved sin Fortrædelse „paalagde“ mig denne „Forpligtelse.“ Men enhver fornuftig Mand maa finde denne Grund taabelig, thi han kunde ikke paalægge mig en saadan, og hans Fordring er og bliver ikke andet end en død og magtesløs Ting. Dernæst støtter han den paa mit Brev til Græbe. Det gjør mig ondt at denne Mand her skal fremdrages, men baade Sørensen og han selv har nødt mig dertil. Jeg beder da vel bemærket, at dette Brev er skrevet ene og alene til Græbe, dets Indhold angaaer ene og alene ham og mig, det angaaer ikke det allerringeste Sørensen mere end ethvert andet Menneske, og jeg kan derfor ikke undlade at udtale min Forundring over, at Hr. Græbe har kunnet tillade sig at udbetale dette Brev til Tredemand, og tillade ham at benytte det til Fremlæggelse i Forligelseskommissionen og til Offentliggjørelse. Imidlertid er det nu skeet, og jeg skal tillade mig at vise hvad der alene kan ligge i dette Brev.

Jeg maa da gjøre opmærksom paa, at Brevet, som er skrevet til Græbe, ikke vedkommer

Sørensen; Sørensen; og mit Mellemværende var ude, var afgjort saaledes som jeg forklarer i Brevet, og vi havde intet mere med hinanden at gjøre. Det Brev, hvorpaa mit var et Svar, var ikke fra Sørensen men fra Græbe, og mit Svar var til Græbe; paatog jeg mig nu deri nogensomhelst Forpligtelse, saa maatte dette jo nødvendig kun være en Forpligtelse til Græbe, og det kunde altsaa ikke være nogen Forpligtelse til Sørensen eller nogen Anden. Er dette nu saa, hvorledes kan da Sørensen være berettiget til at indtale en sliq Forpligtelse? Heri ligger saaledes klart, at dette Brev er Sørensen aldeles uvedkommende; han har ifølge samme ikke det Allerringeste at paastaae, det er i hans Haand en fuldkommen Nullitet, og det røber kun en stor Dumhed, at dette ikke er blevet ham selv klart. Havde han skrevet mig til da Græbe skrev, saa vilde jeg have gjort hvad jeg gjorde da jeg modtog hans foran aftrykte Brev, hvad jeg gjorde da han den 22de Decbr. 1846 truede mig med Stævnemaal og da han d. 29de Decbr. 1847 truede mig med Pressen, — jeg vilde have tiet, thi saa urimelig, ja jeg kan vel sige uforfæmmet en Forbring, fortjener virkelig intet Svar. I Forligelseskommissionen, hvortil han lod mig indkalde i Febr. eller Marts s. A., holdt jeg mig altsaa ene hertil, at hvad der end maatte være lovet i Brevet til Græbe, saa var det ikke lovet Sørensen, og ham havde jeg intet med at gjøre, da hans Paastand om at jeg skulde betale hans Gjæld var uretfærdig og ubegrundet. Naar han fortæller, at jeg i Forligelseskommissionen har indrømmet, at jeg i mit Brev til Græbe havde paataget mig en moralsk Forpligtelse hertil, saa er

dette, tilligemed det meste af hans øvrige Fortælling om hvad der passerede ved Forligsprøven, en komplet Usandhed hvad der tillige klarest fremgaaer af mit af Sørensen aftrykte Brev, hvori jeg med udhævet Skrift har erklæret, at jeg ikke i den Henseende paatog mig den aller ringeste Forpligtelse, altsaa ligesaa lidt en moralisk som juridisk.

Sluttelig skal jeg kun endnu, med Hensyn til mit Brev til Græbe, og det i samme ham givne Tilfald, med de Betingelser hvortil dets Opfyldelse blev knyttet, bemærke: at medens Græbe har afgivet mit Brev til Sørensens frie Afbenyttelse til hvadsomhelst, har han ikke fra dets Dato: den 2den Mai 1843, til den Dag idag: den 16de Oktbr. 1848, henvendt sig til mig, hverken mundtlig eller skriftlig, med eet eneste Ord om den Sag.

Og hermed troer jeg tilstrækkeligt at have belyst det Bæv af Usandheder og flåve Fremstillinger om mit Forhold til den, vissefelig endnu ikke tilstrækkelig kjendte Mand, som han har bragt til Torvs.